

Wstępny zarys zmian w systemie podatkowym

Polski system podatkowy jest niejasny, skomplikowany i dziurawy. Ustawy podatkowe od wejścia w życie były zmieniane już 946 razy. Tylko w tym roku wydanych zostanie ponad 20 tysięcy indywidualnych interpretacji podatkowych. Tymczasem niedługo prawdopodobnie wejdą w życie kolejne zmiany, które zaskoczą osoby płacące podatki, czyli nas wszystkich. Rząd PiS planuje przegłosować w Sejmie ustawy podatkowe „Polskiego Ładu”, żeby przesłać go prezydentowi do podpisu, zaledwie 2 miesiące przed wejściem w życie.

Czas skończyć z zaskakiwaniem obywateli i obywaterek kolejnymi zmianami zawitych przepisów. Zaczynamy szeroką i długą dyskusję o polskim systemie podatkowym. Proponujemy uproszczenie systemu i jasny podział podatków. Podatek od dochodów osobistych (PIT) będzie dotyczył naszej osobistej aktywności, codziennej pracy i wykonywania umów. Podatek od działalności gospodarczej (CIT) będzie obowiązywał wszystkich przedsiębiorców, także na jednoosobowej działalności gospodarczej.

Proponujemy ustalenie nowych, jednolitych zasad obliczania podatku, które będą dostosowane do indywidualnych dochodów. Jednocześnie proponujemy obniżenie i ujednoczenie stawki podatku od towarów i usług (VAT). Dzięki temu będzie prościej i taniej.

Część I. Podatek od dochodów osobistych (PIT)

Dzisiejszy system podatku od osób fizycznych dla 97% podatników jest liniowy - tyłu z nich płaci podatek w wysokości 17% podstawy. Pozostała, niewielka część podatników rozlicza się stałą kwotą i 32% od nadwyżki ponad progiem podatkowym. Proponujemy ujednoczenie i uproszczenie systemu oraz dostosowanie go do indywidualnej sytuacji podatnika.

1. Podstawy systemu

Skala opodatkowania będzie indywidualna dla każdego dochodu i będzie rosła wraz z jego wzrostem. Tempo wzrostu będzie zróżnicowane - stosowane będą trzy tempa w zależności od wysokości wynagrodzenia.

Kwota wolna od podatku wynosi 30 000 złotych. Oznacza to, że do tej wysokości dochodu podatek nie jest naliczany - z mocy prawa wynosi 0 zł. Powyżej tego poziomu podstawa opodatkowania równa się dochodowi pomniejszonemu o 30 000 zł.

Dla zarobków powyżej 30 000 zł do 45 000 zł podatek będzie obliczany według wzoru $\left(\left(720 \cdot \frac{\text{podstawa}}{12\,000} \right) + 100 \right) \cdot \frac{\text{podstawa}}{10\,000}$. **Zgodnie z tym wzorem podatek dla osoby zarabiającej 31 000 zł rocznie wynosi 1,6% i systematycznie rośnie do poziomu 10% dla osoby zarabiającej 45 000 zł rocznie.**

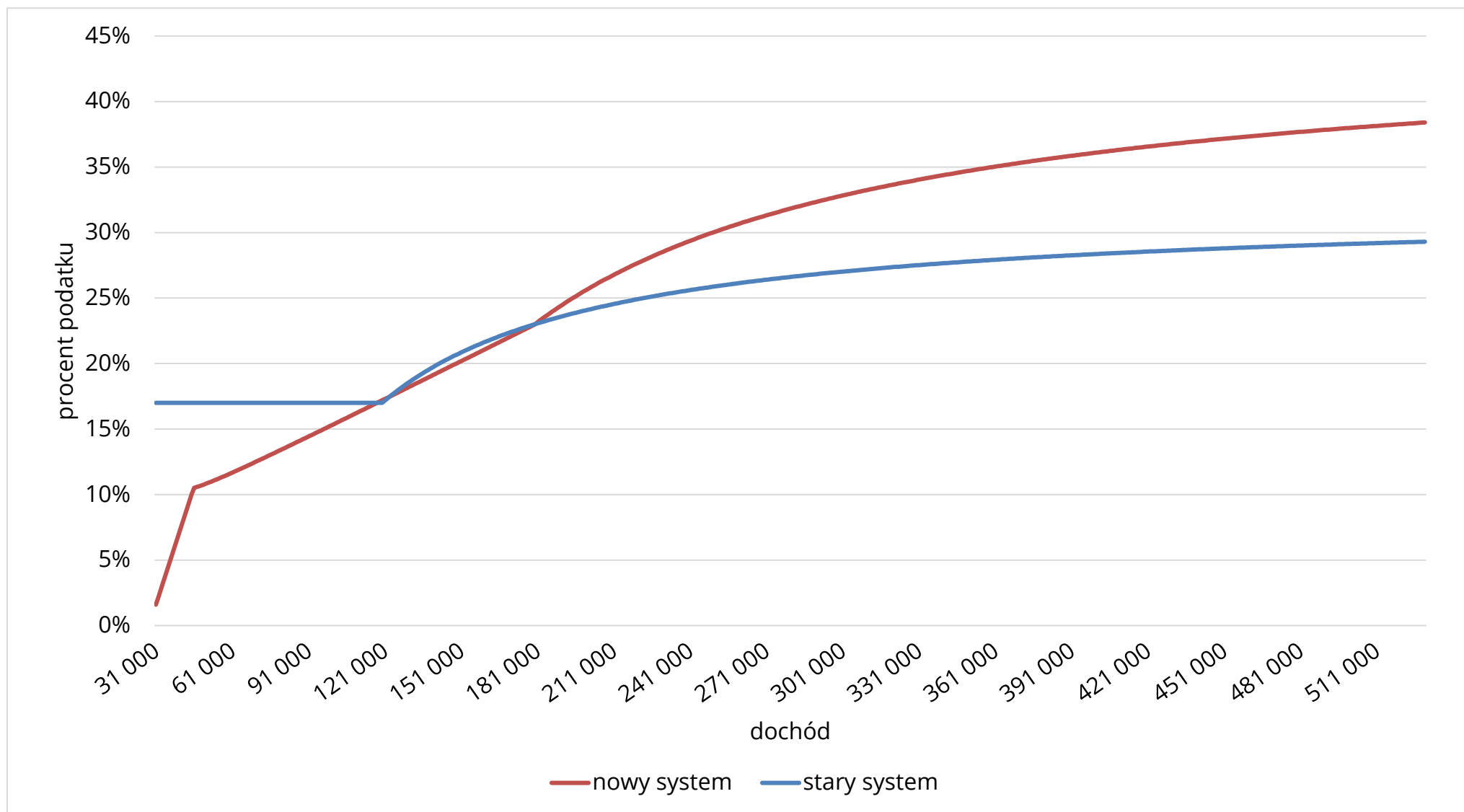
Dla zarobków od 45 000 zł do 180 000 zł rocznie stosowany będzie wzór: $\left(140 \cdot \frac{\text{podstawa}}{12\,000} \right) + 1000 \cdot \frac{\text{podstawa}}{12\,000} + 100$. Zgodnie z tym wzorem **zarabiający 46 000 zł zapłaci 10,51% podatku, a od dochodu 180 000 odprowadzony zostanie podatek w wysokości 22,98%.**

Powyżej 180 000 zł progresja zaczyna się zmniejszać do docelowego poziomu według wzoru: $(0,45 \cdot \text{podstawa}) - 33\,000$. **Oznacza to, że obciążenie podatkowe rośnie w zwalniającym tempie do 38,40% dla dochodów**

w wysokości 500 000 zł. Powyżej tej kwoty przewiduje się podatek w stałej wysokości 40%.

System przewiduje przywrócenie podstawowego modelu podatkowego, co wiąże się z **likwidacją progów i stworzeniem nowego modelu ulg podatkowych**. Państwo umawia się w ten sposób z podatnikiem, że ten zapłaci o wiele niższy podatek niż obecnie, ale ustalona stawka będzie ostateczna. Obecny katalog ulg jest jedną z przyczyn rosnącego skomplikowania systemu. Prosty system z jednej strony przywróci rządowi wiele narzędzi prowadzenia polityki podatkowej, ale również zmniejszy możliwość unikania opodatkowania za pomocą tzw. optymalizacji podatkowej.

Rys. 1. Progresja podatkowa w starym i proponowanym systemie.

2. Porównanie z obecnym systemem

Porównując z podstawami systemu podatkowego od 1 stycznia 2022 roku, na proponowanych rozwiązaniach zyska ok. 14,3 mln podatników.

Zwiększą się wpływy podatkowe do budżetu państwa. Na podstawie danych Ministerstwa Finansów można oszacować, że w pierwszym roku funkcjonowania systemu wpływy z PIT osiągną 144,83 mld zł, czyli 10,51 mld zł więcej niż planowane w starym systemie. Dochody budżetu państwa zwiększą się o ok. 5,25 mld zł.

3. Cyfryzacja systemu

Jednym z wyzwań przy wprowadzeniu proponowanego rozwiązania jest nowy sposób obliczeń. Podatnicy nie będą w stanie samodzielnie obliczyć podatku do zapłaty w taki sam sposób jak robili to przez lata - z arkuszem zeznania podatkowego i prostym kalkulatorem. Problem ten jest rozwiązywany przez dzisiejsze przepisy ordynacji podatkowej. Podatki w większości przypadków są dzisiaj obliczane przez urzędy skarbowe. Podatnik jedynie akceptuje wyliczenia urzędników. Równoległe to proponowanego systemu należy zatem domknąć system rozliczania i całkowicie go scyfryzować. Dlatego wprowadzony zostanie prosty kalkulator na stronie Ministerstwa Finansów, gdzie każda i każdy po wpisaniu kwoty wynagrodzenia otrzyma dokładną kwotę podatku do zapłaty. Rozliczenie co roku będzie przysyłane drogą elektroniczną przez właściwy Urząd Skarbowy. Osoby bez dostępu do poczty elektronicznej będą mogły zobaczyć swoje rozliczenie w każdym urzędzie skarbowym i w każdym urzędzie gminy.

Część II. Podatek od działalności gospodarczej (CIT)

Dzielimy przedsiębiorców na dwie kategorie według dzisiejszego podziału: **mały i duży podatnik**. Zgodnie z dzisiejszą definicją mały podatnik to firma, której:

- przychody ze sprzedaży za 2020 rok nie przekroczyły 2 000 000 euro brutto (tj. wraz z należnym VAT);
 - bieżące przychody inne niż z zysków kapitałowych w 2021 roku nie przekroczą 2 000 000 euro netto, bez VAT, czyli 9 031 000 zł w 2021 roku.
- Duży podatnik to taki, którego przychody przekraczają podaną kwotę.

Czym mały podatnik różni się od dużego? Mały podatnik to jednoosobowa działalność gospodarcza lub mała firma rodzinna. Najczęściej to przedsiębiorstwa z wysokimi kosztami, przez co dochód jest niewielki i przedsiębiorca wychodzi na "zero". Duży podatnik to średnie lub duże przedsiębiorstwo, które zatrudnia co najmniej kilkadziesiąt osób i wykorzystuje efekty skali - koszt krańcowy kolejnego produktu lub usługi spada przy odpowiednio dużych obrotach.

Wstępnie opracowano założenia:

- **najmniejsze firmy powinny być opodatkowane niżej niż obecnie, ale tak samo bądź wyżej niż praca w nowym modelu.** To oznacza, że przynajmniej do 9% (stawka małego podatnika) stosujemy system taki jak w podatku PIT - 0%-9% w zależności od wysokości dochodu;
- **przedsiębiorca jest domyślnie opodatkowany podatkiem CIT lub ryczałtem** - rezygnuje się ze skali podatkowej i podatku liniowego w obecnym kształcie;
- dodatkowo docelowo należy **zlikwidować kartę podatkową** jako system skomplikowany i coraz rzadziej stosowany.

Do tego chciałbym dodać kilka propozycji:

- ujednoczenie systemu - **każdy podatnik jest mały do momentu przekroczenia limitu.** Co to oznacza? Podatnik do przychodów w ustalonej wysokości (dzisiaj 9 031 000 zł) płaci co najwyżej 9%, **a powyżej płaci stawkę dużego podatnika od nadwyżki;**
- **najmniejsi przedsiębiorcy płacą podatki w modelu podatku PIT** – ale z niższą kwotą wolną w wysokości 10 000 zł;
- **wprowadzenie progresji** - w związku z tym, że duży podatnik płaci wyższy podatek dopiero od nadwyżki, stawka jest odpowiednio wyższa, np. 27%.

Od ustalonego dochodu przedsiębiorca płaci podatek w przedziale 0%-9%. Powyżej danego dochodu stała stawka 9% tak długo jak pozostaje małym podatnikiem. Ta stawka ma zabezpieczyć większą opłacalność zatrudnienia niż jednoosobowej działalności dla najniższych dochodów.

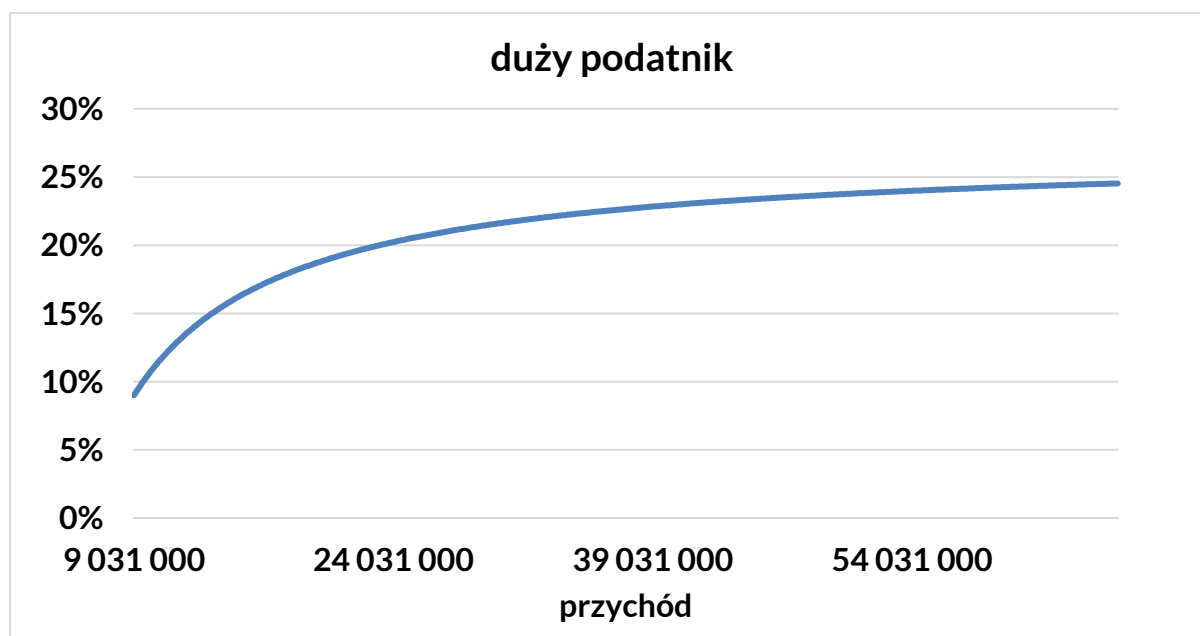
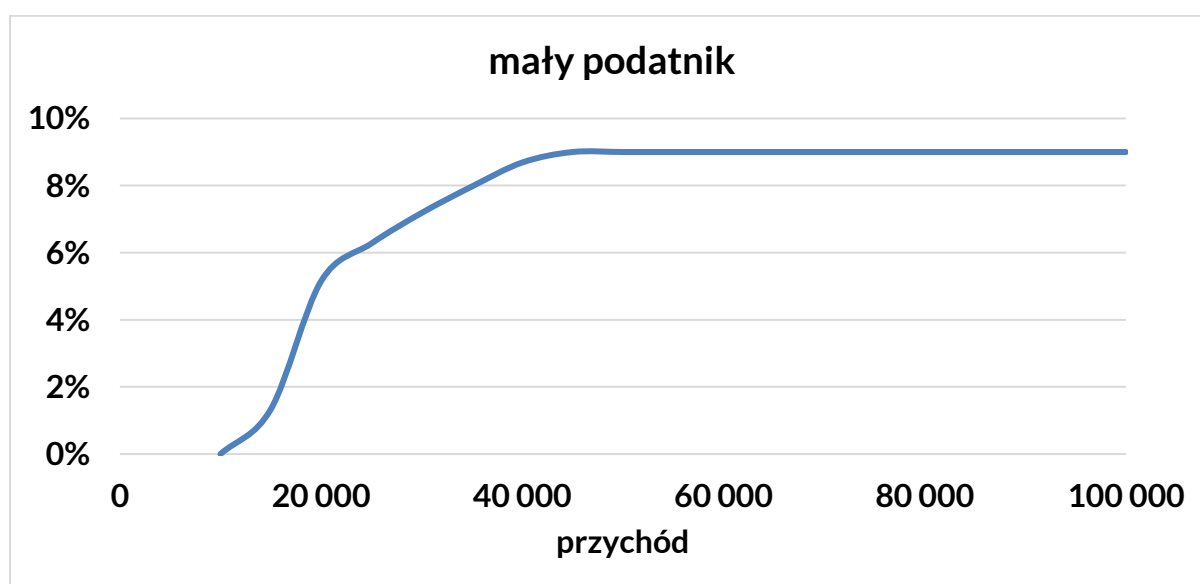
Jak obliczyć podatek dla małego i dużego podatnika? Podatek jest od dochodu, ale dla dużych podatników jego stawka jest obliczana od przychodu. **Zakładam, że im większy przychód, tym większy majątek przedsiębiorstwa i jego płynność.**

przychód	dochód	stawka podatku od dochodu
do 9 031 000 zł	do 45 000 zł	0%-9%
do 9 031 000 zł	powyżej 45 000 zł	9% od dochodu
powyżej 9 031 000 zł	od 0 zł	podatek od dochodu obliczony według wskaźnika: $\frac{(9\% \cdot 9031000) + (0,27 \cdot (\text{przychód} - 9031000))}{\text{przychód}}$

Podsumowanie

1. Szczególnie wspieramy najmniejszych przedsiębiorców.
2. Pomagamy średnim przedsiębiorcom wejść na kolejny poziom.
3. Na początku każdego roku każdy przedsiębiorca jest traktowany jako mały podatnik.
4. Stopniowo zwiększamy opodatkowanie największych przedsiębiorstw, ale pozostawiamy im możliwość korzystniejszego rozliczenia w czasie kryzysu.
5. Większość przedsiębiorców ma dopasowaną do nich stawkę podatku.

Rys. 2 i 3. Stawki podatku dla małego i dużego podatnika.

Część III. Podatek od towarów i usług (VAT)

Zgodnie z art. 97 dyrektywy Rady 2006/112/WE z 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w zakresie okresu obowiązywania minimalnej stawki podstawowej, zmienionej dyrektywą Rady 2018/912 z dnia 22 czerwca 2018 r. (Dz. Urz. UE z 2018 r., L 162/1), stawka podstawowa podatku od towarów i usług nie może być niższa niż 15%.

Podatek od towarów i usług (VAT) dotyczy wszystkich konsumentów, niezależnie od ich sytuacji finansowej. Jest płacony w takiej samej wysokości przez osoby z emeryturą minimalną, jak również przez najlepiej zarabiających. Podatek ten nie pełni zatem funkcji bezpośredniej redystrybucji. Podstawowa stawka VAT w Polsce od 1 stycznia 2011 r. wynosi 23%. Stawka ta miała mieć charakter przejściowy, jednak kolejne rządy przedłużają jej obowiązywanie. Tylko w 6 państwach Unii Europejskiej stawka jest wyższa – na Węgrzech, w Szwecji, Danii, Finlandii, Chorwacji i Grecji.

Poza podstawową stawką funkcjonują dwie stawki obniżone – 8% i 5% – a także specjalna stawka 0% ustanowiona na podstawie art. 83 ustawy o podatku od towarów i usług. Struktura stawek VAT w 2019 r. została przedstawiona w tabeli.

Stawka podatku	Podstawa opodatkowania (mld zł)	Dochody budżetu (mld zł)	Udział podatku z danej stawki w podatku należnym ogółem
5 %	398	4,2	2 %
8 %	633	10,7	6 %
23 %	3 398	165,6	92 %

Docelowo proponujemy wprowadzenie jednolitej stawki podstawowej w wysokości 15%. Wszystkie towary i usługi niewymienione w art. 83 ustawy o podatku od towarów i usług będą objęte podstawową stawką 15%. Proponujemy jednocześnie rozszerzenie wyjątków z art. 83 zgodnie z szerokim katalogiem stosowanym w innych państwach Unii Europejskiej, m.in. w Szwecji.

Wprowadzenie dwóch stawek – podstawowej 15% i specjalnej 0% - spowoduje spadek cen wszystkich towarów i usług ze względu na bezpośredni efekt spadku stawki opodatkowania większości z nich oraz spadek kosztów produkcji pozostałych towarów i świadczenia pozostałych usług.

Proponujemy obniżenie podstawowej stawki o ok. 1 pp. rocznie. Proces przedstawiono w tabeli.

2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
23%	22%	21%	20%	19%	18%	17%	16%	15%

Koszt zmiany dla budżetu państwa, przy założeniu wzrostu konsumpcji o dodatkowe 2 pp. w ujęciu rocznym, wyniosą ok. 20 mld zł. Koszty te zostaną jednak rozłożone na 8 pierwszych lat wprowadzania zmiany, przez co będą mniej uciążliwe dla budżetu. Jednocześnie w każdym roku odnotowane zostanie zmniejszone przeciętne opodatkowanie sprzedaży towarów i usług, co wpłynie pozytywnie na budżety gospodarstw domowych. Efektywne opodatkowanie gospodarstw domowych z najniższymi zarobkami spadnie z ok. 16,5% do ok. 12% dochodów.